

Thor, Janusz

Dzieje astronautyki i lotnictwa

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/1, 170-171

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

projektował też połączenie Petersburga z Warszawą i granicą pruską. Rząd projekt Gerstnera budowy tej linii przyjął dopiero w 1851 r. Roboty rozpoczęto w 1853 r., przerwała je wojna krymska, wznowiono prace w 1857 r. Do użytku oddano linię w 1862 r.

Z. Br.

TECHNIKA BUDOWNICTWA STARONORWESKIEGO

W nrze 12/1968 „Tygodnika Powszechnego” Antoni Tokarczyk pisze o kościołach Norwegii, podając m.in., że w średniowieczu rozwijały się tam dwa rodzaje konstrukcji budowlanych: *stav* i *lavt*. Technika ciesielska stała bardzo wysoko w tym kraju surowych zim, gdzie drewno znajdowało jak najszerokie zastosowanie w budownictwie ze względu na walory izolacyjne. Świadczą o tym do dziś zachowane okazy średniowiecznych małych kościołów, zwanych *stavkyrkje*. W przeciwieństwie do zrębowej konstrukcji *lavt*, wysmukłe budowle w konstrukcji *stav* miały szkielet, wzmocniony siecią zastrzałów i oszalowany deskami. Używano tu prostych pni sosnowych, impregnowanych tak znakomicie, że większość ich przetrwała w zabytkowych kościołach przez 700 i więcej lat (budowli takich zachowało się do dziś 30). „Ich układane w rybią łuskę gonty, filigranowe wieżyczki i powycinane do kształcie smoczyczych łbów sterczyny dachowe od pierwszego wejrzenia przywodzą na myśl wysmukłe okręty Wikingów, i nic dziwnego — pochodzą z tej samej epoki”, dodaje autor. Stąd tytuł jego artykułu *Podobne do łodzi Wikingów*.

Z. Br.

Z C Z A S O P I S M Z A G R A N I C Z N Y C H

DZIEJE ASTRONAUTYKI I LOTNICTWA

Kierownik placówki historycznej amerykańskiej Organizacji Badań Lotniczych i Kosmicznych (NASA) Eugene M. Emme ogłosił w nrze 3/1968 kwartalnika „Technology and Culture” artykuł *Aeronautics, Rocketry, and Astronautics*, informujący o kilku konferencjach naukowych na temat rozwoju lotnictwa, raketnictwa i astronautyki, które odbyły się w latach 1966—1967.

W grudniu 1966 r. Amerykański Instytut Lotnictwa i Astronautyki (AIAA) doroczne posiedzenie poświęcił *Procesowi postępu w technice lotniczej i kosmicznej*. W pierwszym referacie ogólną problematyką wynalazków i innowacji technicznych zajął się E. E. Morison, który m.in. powiedział: „Społeczeństwo znajduje się pod takim gradem nowych koncepcji, nowych produktów i nowych procesów przemysłowych, że nie jest w stanie przyswajać sobie tych zmian” (s. 437). Podstawowy zatem problem polega na tym, aby pogodzić zmiany wynikające z nowej techniki z potrzebą stabilizacji nieodzownej dla zorganizowanej, wydajnej pracy.

Inne referaty dotyczyły poszczególnych wynalazków, np. wielokrotnie powtarzanego wynalazku samolotu o zmiennym kącie odchylenia, oraz organizacyjnych czynników wynalazczości.

W kwietniu 1967 r. doroczne posiedzenie Organizacji Amerykańskich Historyków poświęcono dziejom kosmicznego programu „Merkury”, ujętym już w oficjalnym wydawnictwie *This New Ocean*¹, które autor niniejszej notatki uważa za klasyczny

¹ L. S. Swanson, J. M. Grimwood, C. C. Alexander, *This New Ocean: A History of Project Mercury*. Washington 1966.

przykład dobrej relacji historycznej o współczesnej działalności technicznej, przemysłowej i organizacyjnej.

Najbardziej może interesujący przebieg miało posiedzenie Komisji Historycznej Międzynarodowej Akademii Astronautycznej w Belgradzie we wrześniu 1967 r. Dotyczyło ono historii rozwoju techniki raketowej na świecie w latach 1920—1939. M.in. referat na tym posiedzeniu wygłosił H. Oberth (NRF), jeden z twórców współczesnego raketnictwa². Kilka interesujących referatów przedstawili też historycy radzieccy.

Wreszcie kolejne doroczne posiedzenie AIAA w październiku 1967 r. poświęcono dwu zagadnieniom: punktom zwrotnym w amerykańskiej technice raketowej oraz rozwojowi amerykańskiej produkcji rakiet.

Na wszystkich tych konferencjach dyskusja dotyczyła przeważnie trudności historycznego ujęcia wydarzeń i wynalazków techniki współczesnej. Podkreślano przy tym, że historycy techniki współczesnej powinni w tym zakresie przejąć od twórców historii — funkcję jej opisywania.

Janusz Thor

KANADYJSKIE MUZEUM LOTNICTWA

W nrze 4/1968 „Canadian Geographical Journal” ukazał się artykuł Harry’ego McDougalla opisujący National Aeronautical Collection — zbiory aeronautyczne Narodowego Muzeum Nauki i Techniki w Ottawie. Artykuł ilustruje 17 fotografii. Opisywana kolekcja stanowi oddział tego muzeum; poprzednio tworzyła osobne muzeum (National Aviation Museum).

Z. Br.

---

² Por. recenzję z książki H. Hartla i H. Obertha *Vorkämpfer der Weltraumfahrt* w nrze 1/1963 (s. 114) „Kwartalnika”.